

вание турската писменност и словесност, която за взаимното приятелство на учителя предаваше уроци и безплатно лекуваше ученици.

Въ това време училището ни бѣше стигнало въ най високъ степенъ на свободата, защото беше заповѣдано на всички ходжи и имаме да обяватъ по джамитѣ и мектебитѣ за знание, че за напрѣдъ строго ще се преслѣдатъ ония улични турчета, които закачатъ християнчета, връщайки се отъ училище, а бащите имъ ще са наказватъ по джезай накдие.

— — — — —

Тая година [1860] беше женетъ за Йорданка, най малката х. Коцева дещеря, и Богъ бѣ го надарилъ съ първородно момченце, на име Владимиръ; въ това време му пращатъ отъ Цариградъ нѣкои родолюбци негови приятели прѣдварително тайно извѣстие: „Бързо да отидешъ въ Виена, че книгите са много развалени“, то ще рече — скоро да бѣга прѣзъ граница, защото ще го търсатъ.¹⁾ Веднѣга отива за шеркетъ (пощански кола), не му даватъ. Иска сюруджи (пощански конѣ за язденѣ), не му даватъ, тескерето не му подписуватъ. Благодарение на опитния и способния му баджанакъ Димитри Трайковичъ, намира отъ приятели частни конѣ, убѣди своя ортакъ въ спяхилжка бабаегитина Топалъ Сюлеймана за ясакчия, придружаватъ още и богаташа кир Ташов Манолаки, да се лекува въ Виена, и киръ Захария, виенски търговецъ, а той съ руска форма и пашапортъ прежде временно напуснува училището, отечеството, оставя въ горестъ и семейството, а на испращачите граждани и ученици, които го испратиха на конѣ до Белицкитѣ ханове, имъ казва: „Мили мои, борбата въ Цариградъ за черковна независимостъ стигна до върха на разгаранието. Азъ бѣгамъ отъ гнѣвтъ на предателитѣ гръци, васъ оставямъ единодушно и неразделно да се борите до конечно отдѣление отъ гъчкото иго“. Па като цѣлова плачевно всички, каза напоследъкъ „Съ Богомъ, вси мили“ и са впусна, отплива въ океана на будущата неизвѣстностъ, прѣзъ Виена за Москва, при въспитателя си Денкоглу да се спаси, за да не пропадне въ нѣкоя клетка като братия Миладинови.

— — — — —

Господинъ Филаретовъ отъ Россия го назначаватъ на чинъ за главенъ съвѣтникъ или секретаръ въ Цариградъ въ руското дипломатическо генерално консулато; връща се въ София да земе и семейството си, дѣкато взе пакъ народа да се движи, да шушни и единъ другъ тайно да се пита: че какъвъ е дошелъ Ф-въ, че защо е дошелъ, че кога ще го видиме, че... Нъ осторожния Ахмедъ Расимъ паша, когато са научилъ отъ шпионите си, че е дошелъ, па и самъ Ф-въ искалъ да му се яви, нъ пашата, като го видѣлъ съ руска форма и капела, извикалъ му отъ начало по турски съ гнѣвенъ тонъ: „Не о каяфетъ ве салтанатъ сенде? Тукъ е Турция, азъ съмъ турски паша, а ти какъвъ си?“ Нъ Ф-въ, надаренъ съ мъдростъ, благодетъ и краснорѣчие, почналъ да разговара по френски языкъ, пашата поомекналъ и съ приятелски начинъ му казалъ да седне. Между разговора прибавилъ: „Добрѣ е да

¹⁾ За причинитѣ на Филаретовото бѣгство вж. предишния отдѣлъ, с. 148—150.